

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Барбан Маріанна Миколаївна

УДК: 378.14+372+374.14

**ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ
ДО УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРОЕКТАМИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник доктор наук з державного управління, професор

–

Хаджирадєва Світлана Костянтинівна,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», завідувач кафедри управління освітніми закладами та державної служби

Офіційні опоненти доктор педагогічних наук, професор

–

Корнєщук Вікторія Вікторівна,

Одеський національний політехнічний університет, завідувач кафедри соціальної роботи та кадрового менеджменту
кандидат педагогічних наук, доцент

Біла Олена Олександрівна,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», докторант кафедри соціальної педагогіки, психології і педагогічних інновацій

Захист відбудеться «14» листопада 2012 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д41.053.01 при Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «9» жовтня 2012 р.

Учений секретар

спеціалізованої вченої ради

О. С. Трифонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження зумовлюється модернізацією системи управління освітою за Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр., що передбачає перехід до програмно-цільового управління, за яким здійснення управлінських функцій відбувається шляхом упровадження проектів, що в комплексі становлять державні програми, спрямовані на вирішення низки сучасних проблем в освіті. Сучасні менеджери освіти діють в умовах кардинальних змін у суспільстві, що вимагає від них нових підходів до управління закладами освіти. Недостатня розробленість проблем щодо умов підготовки професійного менеджера освіти, підготовки до здійснення менеджерської діяльності, низький рівень наукової організації праці детермінують цілу низку труднощів і відхилень в управлінській діяльності менеджерів освіти.

В останні десятиріччя, як у зарубіжній, так і вітчизняній науковій практиці, значна увага приділяється таким напрямкам наукових досліджень як: управління проектами (Е. Верзух, М. Гаршина, К. Грей, В. Дункан, Е. Ларсон, І. Мазур, А. Товб, Б. Тянь, В. Шапіро та ін.); проектний підхід в управлінні соціальною та освітньою галузями (Т. Брижованій, Л. Дума, І. Жуковський, О. Кузнєцова, І. Оберемок та ін.); компетентність менеджера проекту, керівника, управлінця (С. Бушуєв, І. Грабська, А. Єгоршин, І. Коваленко, С. Філімонова та ін.); соціально-педагогічна діяльність (І. Зверева, А. Капська, Ю. Поліщук та ін.) тощо. Заслужують на увагу дослідження, присвячені визначенню специфіки професійно-управлінської діяльності менеджерів освіти (Р. Вдовиченко, Г. Єльнікова, Л. Калініна, Л. Карамушка, В. Маслов, Н. Островерхова, Є. Павлютенков, І. Підласий, В. Чайка та ін.); підготовки менеджерів освіти (В. Берека, А. Боровський, Б. Жебровський, В. Корнешук, Л. Кравченко, Т. Сорочан, Л. Парашенко, В. Симонов та ін.) та управління інноваціями в освіті (Н. Артикуца, Л. Буркова, О. Зайченко, С. Іващенко, Н. Романенко, Н. Федорова) і т. ін.

Аналіз наявного наукового фонду з проблем управління проектами та менеджменту в освіті засвідчив, що публікації з управління соціально-педагогічними проектами не відповідають тим вимогам, які сьогодні ставляться до менеджерів освіти. Існує низка публікацій щодо управління інноваціями в освіті (Ю. Безверхня, Л. Даниленко та ін.), в яких розглядаються поняття „інноваційний освітній проект”, „інноваційна освітня програма”, водночас недостатньо розкрито методи, методики, інструментарій управління проектами. Учені (Н. Коломінський, В. Крижко, І. Мороз та ін.) лише частково торкаються питання управління проектами, наголошуючи на тому, що це одна зі складових діяльності керівника освітньої установи. Наукові дослідження з управління проектами (К. Грей, Е. Ларсон, А. Товб, Б. Тянь тощо) здебільшого висвітлюють вузькі для своєї спеціальності питання, що не дають комплексного уявлення про проекти в галузі освіти і зокрема соціально-педагогічні проекти. Значний науковий інтерес становлять дослідження проблем соціально-педагогічного проектування політики в різних галузях (Л. Глебова, В. Юсупов та ін.), складових соціально-педагогічного проектування (В. Вембер, В. Загвязинський тощо), соціально-

педагогічних проектів як засобів функціонування соціальних організацій та різноманітних об'єднань (О. Біла, М. Горчакова-Сибірська, І. Колеснікова).

Отже, наявні певні суперечності між: постійним зростанням вимог суспільства до рівня готовності менеджерів освіти до управлінської діяльності і реальним рівнем їхньої професійної підготовки; формально задекларованим інтенсивним розвитком підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами і реалізованими в педагогічній практиці екстенсивними підходами, що виявляються у відсутності дієвої системи критеріїв і показників якості їхньої фахової підготовки; реальним станом і очікуваним рівнем науково-методичного забезпечення процесу підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами.

Недостатня розробленість означеної проблеми, відсутність науково-обґрунтованого підходу щодо підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, а також нагальна потреба розробки новітніх методик професійного навчання визначили вибір теми дисертаційного дослідження *„Підготовка менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконувалося відповідно до теми “Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах ВНЗ” (№ 0109U000212), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу „Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”. Автором досліджувався аспект підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами. Тема дисертації затверджена вченою радою Державного закладу „Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського” (протокол №9 від 27 травня 2009 р.) та Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології при НАПН України (протокол №4 від 25 травня 2010 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та апробувати експериментальну модель підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами.

Завдання дослідження:

1. Визначити сутність і структуру феномена „підготовленість менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами”; уточнити зміст понять „менеджер освіти”, „соціально-педагогічний проект”.
2. Виявити й обґрунтувати педагогічні умови підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами.
3. Визначити компоненти, критерії, показники й схарактеризувати рівні підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами.
4. Розробити й апробувати експериментальну модель та методичку підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка менеджерів освіти.

Предмет дослідження – методика підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами.

Гіпотеза дослідження – підготовка менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами буде ефективною, якщо реалізувати такі педагогічні умови: 1) забезпечення розвитку професійно важливих якостей менеджерів освіти, спрямованих на ефективне здійснення ними управління соціально-педагогічними проектами; 2) стимулювання позитивної мотивації менеджерів освіти до проектно-орієнтованого управління в галузі освіти; 3) створення банку інформаційно-методичних ресурсів для забезпечення аудиторної і самостійної роботи менеджерів освіти.

Методи дослідження: для розв'язання завдань, перевірки гіпотези дослідження використано методи теоретичного рівня пізнання: аналіз і систематизація філософської, психолого-педагогічної і навчально-методичної літератури з метою визначення стану і теоретичного обґрунтування проблеми підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, визначення експериментальної моделі та методики підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами. Методи емпіричного дослідження: опитування (анкетування) слухачів з метою виявлення стану підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) з метою з'ясування наявного рівня підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами і перевірки ефективності експериментальної моделі та методики підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами; методи математичної статистики (статистична обробка результатів експериментальної роботи та їх інтерпретація) з метою перевірки достовірності результатів дослідження і підтвердження гіпотези.

База дослідження. Експериментально-дослідна робота проводилася на базі Державного закладу „Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського” (м. Одеса), Інституту лідерства та соціальних наук Київського університету імені Бориса Грінченка (м. Київ), Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса), Інституту інноваційної та післядипломної освіти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (м. Одеса). Експериментальним дослідженням було охоплено 497 осіб. У формуальному експерименті взяли участь 243 особи.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що вперше визначено сутність феномена „підготовленість менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами” як результат підготовки, тобто засвоєння менеджерами освіти специфічних знань, умінь і навичок з управління соціально-педагогічними проектами. Виявлено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, а саме: забезпечен-

ня розвитку професійно важливих якостей менеджерів освіти, спрямованих на ефективне здійснення ними управління соціально-педагогічними проектами; стимулювання позитивної мотивації менеджерів освіти до проектно-орієнтованого управління в галузі освіти; створення банку інформаційно-методичних ресурсів для забезпечення аудиторної і самостійної роботи менеджерів освіти. Виявлено компоненти (функціональний, психологічний), критерії (проектувально-технологічний, економіко-правовий, організаційно-функціональний, „соціально-особистісна взаємодія”) з їх показниками, схарактеризовано рівні підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами (високий, достатній, базовий, низький). Розроблено й апробовано експериментальну модель та методика підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами за етапами: інформаційно-когнітивний, репродуктивний, діяльнісно-креативний та аналітично-оцінювальний.

Уточнено зміст базових понять дослідження: „менеджер освіти”, „соціально-педагогічний проект”. Набули подальшого розвитку методика фахової підготовки менеджерів освіти та розробки соціально-педагогічних проектів; механізми управління соціально-педагогічними проектами.

Практична значущість дослідження полягає у розробці й апробації експериментальної моделі та методики підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, яка реалізується в межах розробленого елективного курсу „Основи управління соціально-педагогічними проектами”, навчального посібника „Основи управління соціально-педагогічними проектами”, методичних рекомендацій для менеджерів освіти з розробки і впровадження соціально-педагогічних проектів, методики діагностування підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами. Результати дослідження можуть бути використані в роботі викладачів під час складання програм і методичних посібників для магістрантів факультетів управління та менеджменту ВНЗ, а також у процесі професійної підготовки менеджерів освіти.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес Державного закладу „Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського” (акт про впровадження №49-вн від 08.04.2011 р.), Комунального закладу „Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради (акт про впровадження №465 від 30.12.2010 р.), Інституту лідерства та соціальних наук Київського університету імені Бориса Грінченка (акт про впровадження №324-вн від 22.10.2010 р.), Донецького державного університету управління (акт про впровадження №32-вн від 18.02.2011 р.), Міжнародного гуманітарного університету (акт про впровадження №611 від 31.10.2011р.), Одеського національного морського університету (акт про впровадження №389 від 15.06.2011р.).

Достовірність результатів дослідження забезпечувалася методологічною і теоретичною обґрунтованістю вихідних концептуальних положень; використанням системи методів досліджен-

ня, адекватних об'єкту, предмету, меті, завданням дослідження; якісним і кількісним аналізом одержаних даних; експериментально-дослідною перевіркою висунутої гіпотези; статистичною обробкою даних експерименту.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідались: на міжнародних („Якість вищої освіти та проблеми підготовки фахівців у вищій школі” (Одеса, 2009), „Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору” (Київ, 2009), „Управління проектами: стан та перспективи” (Миколаїв, 2009), „Управління освітніми закладами: стан проблем, стратегії розвитку” (Одеса, 2010), „Сучасні інформаційні технології ефективного управління бізнесом” (Донецьк, 2011)); всеукраїнських („Підготовка фахівців для іноземних країн у вищих навчальних закладах України: проблеми та перспективи розвитку” (Одеса, 2010), „Педагогічне проектування як засіб становлення і розвитку ключових компетентностей суб'єктів освітнього простору” (Запоріжжя, 2010), “Педагогіка та психологія: теорія та практика” (Харків, 2012)); регіональних („Сучасні проблеми соціогуманітарних та фундаментальних наук” (Одеса, 2011)) науково-практичних конференціях.

Основні результати дослідження відображено у 15 публікаціях, з них 6 статей – у фахових виданнях України, 2 – у співавторстві. Особистий внесок автора у праці в співавторстві з О. А. Горчаковою полягає в розробці Проекту програми адаптації іноземних студентів до навчання в українських ВНЗ, змісту занять (тема 1, 2, 3) програми адаптації; з С. К. Хаджирадевою – практичного та інформаційного блоків.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 174 сторінки. Робота містить 25 таблиць, 16 рисунків, які займають 4 сторінки основного тексту. Додатки викладено на 49 сторінках. Список використаних джерел містить 310 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, гіпотезу, завдання і методи дослідження, висвітлено наукову новизну одержаних результатів, їх практичне значення; подано відомості про апробацію, впровадження результатів дослідження і структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі – **„Теоретичні засади підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами”** – проаналізовано професійно-управлінську діяльність менеджера освіти в контексті проектного підходу, подано аналіз сучасного стану підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, визначено сутність, структуру, критерії і показники підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами.

Дослідження термінології освітнього менеджменту вітчизняних (Л. Балабанова, Л. Васильченко, М. Кириченко, В. Крижко, З. Магдач, О. Мармаза, Р. Тягур та ін.) і зарубіжних (А. Бреннер, М. Генсон, В. Розанов, Р. Саррат, П. Тарстон та ін.) науковців засвідчило, що не існує одностайної думки авторів щодо визначення поняття „менеджер освіти”; виникла необхідність розглянути їх у логіці співставлення низки суміжних понять: „керівник-менеджер-лідер-управлінець”. Так, у зазначеному контексті менеджер освіти – це управлінець, спеціаліст з управління в сучасних умовах, автономний працівник, який створює особливий вид продукції – рішення, режим праці, що мають свої критерії ефективності, ціну, місце у прибутках виробництва (Б. Гаєвський); це професійний керівник освіти, який здобув відповідну підготовку й усвідомлює, що він є представником окремої професії, а не просто інженером, економістом, педагогом, який здійснює управлінську діяльність (Л. Карамушка); це фахівець, який має високий рівень професійної підготовки, здатний свідомо змінюватись і розвиватись, творчо збагачувати свою професію, підвищувати інтерес до результатів своєї роботи (В. Берека); це лідер, оскільки керує людьми, спрямовує усі організаційні ресурси на досягнення організаційних цілей та скеровує працівників установи в потрібне русло (З. Магдач). Керівник освітньої установи виконує дві ролі – менеджера і лідера: як менеджер, він займається процесом і засобами освіти, контролює дотримання всіх правил і норм, визначених нормативно-правовими документами, як лідер – визначає мету і зміст освіти, напрями роботи освітньої установи, її подальший розвиток (Р. Саррат); менеджер постійно приймає рішення, займається буденними, але життєво-важливими справами, лідер не приймає численних рішень, а зосереджений на тому, що впливає на організацію роботи та розвиток установи загалом (А. Бреннер).

Отже, в результаті аналізу наукових джерел було уточнено поняття „менеджер освіти” – це фахівець, професійна діяльність якого передбачає прийняття управлінських рішень у межах посадової компетенції, що спрямовані на ефективне функціонування і розвиток освітніх закладів. Аналіз літератури з теорії управління в галузі освіти, а саме функцій менеджерів освіти (І. Бачило, Б. Гаєвський, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Ю. Конаржевський, В. Маслов, Л. Пермінова, Р. Шакуров та ін.) і структури діяльності менеджерів освіти (В. Бондар, М. Веселов, М. Кондаков, Н. Островерхова, І. Раченко, М. Сунцов, П. Фролов та ін.) дав можливість констатувати, що розробка й управління соціально-педагогічними проектами є важливою складовою професійно-управлінської діяльності менеджерів освіти. Професійно-управлінську діяльність менеджерів освіти розглядаємо як процес забезпечення реалізації місії освітнього закладу та основних завдань його ефективного функціонування і розвитку.

У дисертації розкрито сучасне розуміння поняття „проекування” як одну із форм випереджального відображення дійсності, процес створення прообразу (прототипу) передбачуваного об’єкта чи явища процесу за допомогою специфічних методів (Л. Соболева); діяльність, яка

започатковує цілеспрямовані зміни об'єктів, систем, явищ та у процесі якої відбуваються відстеження ходу спроектованих змін і внесення коригувань, необхідних для досягнення мети проектування (Д. Трушніков); створення проектів нових навчальних планів, лабораторій та студій, нових освітніх програм (О. Коберник).

Соціально-педагогічний проект визначаємо як комплекс взаємопов'язаних, скоординованих контрольованих дій (робіт) зі встановленими термінами, витратами й параметрами виконання, що здійснюються менеджерами освіти або освітньою організацією у соціальній та педагогічній галузях для створення певного продукту або послуги, вирішення специфічних завдань й успішного досягнення певних цілей, спрямованих на відповідне середовище.

Аналіз наукових дискусій дозволяє констатувати домінантність погляду вчених (В. Бранський, Е. Зеєр, Г. Ібрагімов, Н. Кічук, Т. Ковальова, Г. Костюк, З. Курлянд, С. Пожарський, Т. Челнокова, О. Шехонін, В. Юр'єв, Л. Ярулліна та ін.) щодо підходів підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, а саме: діяльнісно-проектного, акмесинергетичного та кластерного. Так, діяльнісно-проектний підхід є провідним, оскільки метою діяльності у сфері управління проектами є очікуваний кінцевий результат, тобто якісна зміна об'єкта, що передбачає усвідомлення моделі бажаного як активізуючого чинника власних дій; осмислення етапів та термінів досягнення очікуваного результату; раціональний добір засобів її досягнення (Л. Галіцина); освітній заклад усвідомлюється як інноваційний, якщо у системі його роботи як результат проектної діяльності починають закладатися нові елементи (Т. Ковальова). Реалізація діяльнісно-проектного підходу передбачає велику кількість практичних робіт, спрямованих на розширення можливостей для самостійного отримання знань, формування необхідних умінь і навичок менеджерів освіти щодо управління соціально-педагогічними проектами. Оптимальним є поєднання обов'язкових форм діяльності з довільними, під час яких менеджери освіти самостійно обирають мету, будують діяльність і досягають результатів. Результатом є проектування або розробка соціально-педагогічного проекту та застосування механізмів управління ним.

Акмесинергетичний підхід дозволяє виявити зв'язок індивідуального акме з акме соціальним, що веде до прогнозованих наслідків. Синергетичний підхід в акмеології не лише призводить до такого нового поняття як глобальне (абсолютне) акме, але й обґрунтовує неминучість руху до нього внаслідок існування послідовності простих і складних локальних атракторів глобального або суператрактора (В. Бранський, С. Пожарський). До інтегральних акмеологічних показників оцінювання професіоналізму фахівців у галузі управління соціально-педагогічними проектами належать: ефективність професійної діяльності; процесуальні характеристики діяльності; розвиненість професійного спілкування; зрілість особистості професіонала та ін. Тому підготовка менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами здійснювалася на

методологічних засадах і сучасних концепціях досягнення акме.

Кластерний підхід у підготовці менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами реалізувався безпосередньо через розробку і впровадження проектів, управління якими потребувало знань із різних дисциплін: психології управління, управління персоналом, тайм-менеджменту, менеджменту організацій, фінансового менеджменту, основ бухгалтерського обліку, специфіки галузі, в якій здійснюється проект тощо. Формування знань, умінь і навичок відбувалося за принципом кластеру, де навколо знань про проект та управління проектом зосереджуються знання з різних дисциплін. Крім того, сам проект розглядався з позицій кластеру, де об'єднується декілька організацій (установ, об'єктів тощо) для створення продукту або послуги.

Щодо принципів підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, наукові доробки вчених (В. Берека, О. Белоусова, С. Болтівець, С. Вершловський, М. Громкова, С. Змеєв, І. Колеснікова, В. Кузьмінський, Н. Протасова, Т. Сорочан, Є. Тонконога та ін.) свідчать, що реалізація загальнопедагогічних, андрагогічних та акмеологічних принципів у процесі означеної підготовки дозволить значно підвищити рівень їхньої підготовленості, здатності до самостійної діяльності, розвитку творчого потенціалу, конкурентоспроможності на ринку праці. Дослідницьким шляхом доведено, що більшість науковців (О. Брикова, Л. Гризун, І. Дичківська, Л. Дума, С. Ізбаш, Т. Качеровська, Є. Павлютенков, Є. Полат, Н. Самойленко, С. Ящук та ін.) найефективнішими методами підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами вбачають „метод проектів”, метод ігрового проектування та інші.

Підготовленість менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами розглядаємо як результат підготовки, тобто засвоєння менеджерами освіти специфічних знань, умінь і навичок з управління соціально-педагогічними проектами.

У структурі підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами було визначено два компоненти: функціональний і психологічний.

Підготовленість менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами за функціональним компонентом визначалася за такими критеріями: проектувально-технологічний (показники: знання інструментарію і процедур розробки соціально-педагогічного проекту; вміння визначати обмеження, стратегії і цілі соціально-педагогічних проектів, розробляти структурний план проекту, складати організаційну схему, визначати й описувати ролі у проекті, аналізувати оточення проекту, складати календарні плани; навички роботи з програмою MS Project і документацією проекту); економіко-правовий (показники: знання нормативно-правових вимог до проектної діяльності в соціально-педагогічній галузі; вміння аналізувати ефективність і результативність соціально-педагогічного проекту); організаційно-функціональний (показники: знання видів, форм, моделей, організаційних структур проектної команди і специфіки їх функціонування під час реалізації соціально-педагогічних проектів; вміння управляти ресурсами і витратами соціально-

педагогічних проєктів; уміння приймати ефективні рішення з урахуванням цілей соціально-педагогічного проєкту; вміння управляти просторово-часовою організацією діяльності проєктної команди).

Підготовленість менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проєктами за психологічним компонентом визначалася за критерієм „соціально-особистісна взаємодія” (показники: знання загальних основ статусно-рольової поведінки і міжособистісної сумісності персоналу в командній роботі; обізнаність із методами адаптації і мотивації персоналу в проєктній команді; вміння організовувати й управляти комунікаціями в проєктній команді).

У другому розділі – **„Експериментальна методика підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проєктами”** – визначено і науково обґрунтовано педагогічні умови підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проєктами; розроблено й апробовано експериментальну модель та методику підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проєктами; схарактеризовано рівні і методику діагностування означеної підготовленості; проаналізовано результати констатувального і прикінцевого етапів підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проєктами.

На основі визначених критеріїв і показників підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проєктами було схарактеризовано вихідні рівні підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проєктами за загальнорівневими показниками (високий, достатній, базовий, низький).

Високий рівень об’єднує менеджерів освіти, які мають досконалі знання з розробки та управління соціально-педагогічними проєктами. Вони володіють технологією розробки проєкту з дотриманням нормативно-правових вимог та аналізом ефективності і результативності соціально-педагогічного проєкту; обізнані зі структурними елементами та класифікацією соціально-педагогічних проєктів. Уміють працювати з програмним пакетом MS Project. У них наявні вміння і навички зі створення команди проєкту, ефективного управління проєктами з урахуванням основ статусно-рольової поведінки та міжособистісної сумісності персоналу в командній роботі; ефективної організації та управління комунікаціями в команді; використання методів мотивації та адаптації персоналу. Менеджери освіти цього рівня є лідерами, відкритими, гнучкими, вміють зрозуміти кожного члена команди, знайти „ключ” до кожного з них, „повести” команду за собою. Мають творчий підхід до вирішення завдань будь-якої складності, генерують та розробляють ідеї. Крім того, менеджери освіти володіють механізмами управління проєктом, а саме знаннями, вміннями та навичками запровадження певних організаційних структур; управління ресурсами і витратами проєкту. Можуть швидко приймати ефективні рішення з урахуванням цілей соціально-педагогічних проєктів і брати на себе відповідальність за їх виконання і результат. Вони не мають проблем з управлінням просторово-часовою організацією діяльності проєктної команди; беруть активну участь в інтерактивних заняттях, не зупиняються на досягнутому. Легко визначають ефективність

та результативність проекту.

Достатній рівень характеризується наявністю у менеджерів освіти достатніх знань з розробки і реалізації проектів, вони обізнані з основами управлінської діяльності, володіють механізмами управління соціально-педагогічними проектами, водночас у них спостерігаються певні труднощі із застосуванням наявних знань на практиці. Беруть участь у тренінгах, семінарах, ділових іграх, диспутах, виконують проектні завдання та вправи, дотримуються правил та визначених технологій. Розуміють команду проекту, її функції, організаційну структуру проекту, можуть дати чіткі визначення понять з управління соціально-педагогічними проектами. Володіють навичками роботи з різними видами аналізу, але не завжди можуть використати їх доречно. Їм притаманне логіко-математичне мислення, що допомагає їм в управлінні ресурсами і витратами. Вони достатньо конструктивно взаємодіють з іншими колегами, толерантно спілкуються з підлеглими та начальством.

Базовий рівень властивий менеджерам освіти, які мають необхідний обсяг знань із проектно-управлінської діяльності; легко виконують завдання, що не потребують творчого мислення та багато часу і не вимагають значних зусиль. Беруть участь у дискусіях, але не пропонують своїх шляхів вирішення питання. Уміння розробляти і впроваджувати проекти відповідають тим умінням, які були набуті упродовж життя і не носять характеру науковості, офіційності, діловитості. Навички роботи з MS Project поверхневі. Мають певні організаторські здібності, можуть сформувавши команду, але не вміють управляти нею. Не дотримуються усталених правил, намагаються більше спиратися на власний досвід.

До групи з низьким рівнем прояву досліджуваної підготовленості відносимо менеджерів освіти, які ігнорують організацію професійно-управлінської діяльності на засадах проектного менеджменту. Знання менеджерів освіти цього рівня не відповідають вимогам реалізації та управління проектами. Навички роботи з MS Project відсутні. Відчувають труднощі в загальній організації та управлінні комунікаціями за проектами та у професійній діяльності. Не вміють оперувати математичними даними, що негативно впливає на управління ресурсами і витратами за проектом. Ігнорують правила та діють на власний розсуд.

Результати констатувального експерименту засвідчили, що на низькому рівні підготовленості до управління соціально-педагогічними проектами знаходилися 55,2 % менеджерів освіти ЕГ і 54,3 % – КГ; на базовому – 39,5% менеджерів освіти ЕГ і 40,2% – КГ; на достатньому – 4,9% менеджерів освіти ЕГ і 5,1% – КГ; на високому – 0,4% менеджерів освіти ЕГ і 0,4% – КГ, тобто показники ЕГ у порівнянні з показниками КГ істотно не відрізнялися, що забезпечувало достовірність результатів формувального етапу експерименту.

Педагогічними умовами підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами виступили: забезпечення розвитку професійно важливих якостей менеджерів освіти, спрямованих на ефективне здійснення ними управління соціально-педагогічними проектами.

ми; стимулювання позитивної мотивації менеджерів освіти до проектно-орієнтованого управління в галузі освіти; створення банку інформаційно-методичних ресурсів для забезпечення аудиторної і самостійної роботи менеджерів освіти.

Відповідно до першої педагогічної умови було визначено найважливіші якості, якими має володіти менеджер освіти для управління соціально-педагогічними проектами: лідерські якості (здатність управляти собою, уміння впливати на членів команди), комунікативність, стресоусталеність, креативність, відповідальність, дисциплінованість, толерантність, прагнення до успіху (стійка мотивація). Формування цих якостей відбувалося на заняттях елективного курсу „Основи управління соціально-педагогічними проектами”, під час виконання спеціальних вправ, спрямованих на вирішення ситуацій-висловлень, прийняття управлінських рішень, ділових ігор („Важка розмова”, „Митниця” тощо), дискусії, ігрового проектування, семінару (метод „Снігова куля”), тренінгу (метод „Капелюхи”), виконання завдань з розв’язання ситуацій та ін.

Друга педагогічна умова – стимулювання позитивної мотивації менеджерів освіти до проектно-орієнтованого управління в галузі освіти реалізовувалася під час лекцій і практичних занять упродовж усього навчання.

Третя педагогічна умова – створення банку інформаційно-методичних ресурсів для забезпечення аудиторної і самостійної роботи менеджерів освіти реалізовувалася відповідно до діагностичного, програмного, інформаційно-технічного і дидактичного блоків. Так, діагностичний блок складався з комплексу тестів і завдань, спрямованих на визначення професійно важливих якостей менеджерів освіти, необхідних для здійснення управлінської діяльності; рівня знань, умінь та навичок з управління соціально-педагогічними проектами.

Програмний блок було сформовано відповідно до вимог навчальних програм і планів магістерської підготовки менеджерів освіти. На основі контент-аналізу зазначених програм було створено елективний курс „Основи управління соціально-педагогічними проектами”.

Інформаційно-технічний блок комплектувався спеціальними комп’ютерними програмами для математико-статистичної обробки, систематизації, угруповання інформації; спеціальних програм Microsoft Office 2007, що супроводжували розробку та реалізацію соціально-педагогічних проектів: MS Project, MS Excel, MS PowerPoint тощо.

У дидактичному блоці було сконцентровано методичні розробки з організації та проведення навчальних занять, роздавальний матеріал до них, зокрема портфоліо розроблених соціально-педагогічних проектів, тестові завдання, міні-кейси „Завершення проекту”, „Бюджет проекту”, поради і методичні рекомендації для менеджерів із розробки та впровадження соціально-педагогічних проектів, комплекс вправ для активізації навчальної діяльності тих, хто навчається; демонстраційні матеріали (таблиці й схеми до лекційних занять „Класифікація проектів”, „Переваги й недоліки організаційних структур”, „Стратегія формування команди проекту”, „Особли-

вості поведінки персоналу”, „Робота над ситуацією”, таблиці для ігрового проектування „Обмеження проекту”, „Структурний план проекту”, „Робочий пакет завдань”, „Функціональна діаграма”, „Заходи для подолання негативного впливу на проект”, „Основні віхи проекту”, „Графік робіт проекту”, „Етапи проведення аналізу ресурсів проекту”, „План проектних витрат”; шаблони-зразки „Організаційна схема проекту”, „Схема впливу на проект”, „Інструкція для колективу”, „Бланк класифікації проекту” тощо); завдання з проведення SWOT-аналізу і проектного аналізу; завдання і матеріали для самостійного опрацювання („Лідерство – це...”, „Управління конфліктами”, „Орієнтація співробітника”, „Адаптація персоналу”, „Методи підтримки працездатності персоналу”, „Прийняття рішень”) тощо.

Було розроблено експериментальну модель підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, яка побудована за принципом поетапної підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами. Для кожного з чотирьох етапів – інформаційно-когнітивного, репродуктивного, діяльнісно-креативного та аналітично-оцінювального – були визначені навчальні цілі, форми і методи. Так, метою інформаційно-когнітивного етапу було систематизація і розширення знань з управління соціально-педагогічними проектами. На цьому етапі вирішувалися такі завдання: систематизація знань з класифікації проектів, специфіки розробки і функціонування соціально-педагогічних проектів; формування обізнаності з нормативно-правовими вимогами до проектної діяльності в соціально-педагогічній галузі, з інструментарієм і процедурами розробки соціально-педагогічних проектів; розширення й актуалізація знань щодо видів, форм, моделей, організаційних структур проектної команди і специфіки їх функціонування під час реалізації соціально-педагогічних проектів. Вирішення завдань відбувалося на лекціях і практичних заняттях, де активно застосовувалися методи бесіди („Проблеми управління часом соціально-педагогічного проекту”, „Переваги й недоліки організаційних структур”, „Психологічні аспекти управління персоналом проекту та специфіка команди проекту як людського ресурсу”) і дискусії („Місце соціально-педагогічних проектів у галузі освіти та їх вплив на розвиток цієї галузі”; „Соціально-педагогічний проект як стрижневий компонент професійної діяльності менеджерів освіти”, „Проблеми розробки та впровадження проектів”, „Переваги проектно-орієнтованого управління і перспективи інтеграції проектної діяльності”, „Ідея, концепція та життєвий цикл проекту”).

Репродуктивний етап був спрямований на формування вмій та навичок менеджерів освіти з підготовки, розробки і впровадження соціально-педагогічних проектів, зокрема: вміння визначати обмеження, стратегії та цілі соціально-педагогічних проектів, розробляти структурний план проекту, складати організаційну схему, визначати й описувати ролі у проекті, аналізувати оточення проекту, складати календарні плани; вміння управляти ресурсами і витратами соціально-педагогічних проектів; розвиток навичок роботи з програмою MS Project і документацією проекту.

Активно використовувалася така форма навчання, як ігрове проектування (наприклад, проектування WBS-структури, фінансового плану, функціонального розподілу команди й оточення власного соціально-педагогічного проекту, проектування діаграми Ганта, логічних зв'язків між роботами, попередньо визначених завдань і ресурсів у програмі MS Project).

Метою діяльнісно-креативного етапу був розвиток умінь і навичок з формування проектної команди, управління її діяльністю. На цьому етапі вирішувалися завдання: удосконалення знань загальних основ статусно-рольової поведінки, міжособистісної сумісності, адаптації і мотивації персоналу в проектній команді; формування вмінь організувати й управляти комунікаціями і просторово-часовою організацією діяльності персоналу в проектній команді, приймати ефективні рішення з урахуванням мети соціально-педагогічного проекту. З цією метою застосовувалися такі форми і методи роботи, як семінар („Найкращий член команди”), тренінг („Міжособистісна сумісність у проектній команді”), розв'язання ситуацій-висловлень (з проблем управління персоналом, управління конфліктами в проектній команді, прийняття рішень), вправи, міні-кейс стаді, ділові ігри („Важка розмова”, „Митниця”, „Зіпсований телефон” та ін.).

Метою аналітично-оцінювального етапу було формування умінь аналізувати ефективність і результативність соціально-педагогічних проектів. Було проведено тренінги з тем „Аналіз ефективності та результативності соціально-педагогічного проекту” і „Презентація розробленого соціально-педагогічного проекту”.

Динаміка змін щодо рівнів підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами експериментальної і контрольної груп до і після формувального експерименту подано в таблиці.

Таблиця

Динаміка змін щодо рівнів підготовленості менеджерів освіти експериментальної і контрольної груп до управління соціально-педагогічними проектами (%)

Група	Рівні							
	високий		достатній		базовий		низький	
	КЕ	ПЕ	КЕ	ПЕ	КЕ	ПЕ	КЕ	ПЕ
ЕГ	0,4	35,4	4,9	49,4	39,5	12,3	55,2	2,9
КГ	0,4	0,8	5,1	9,1	40,2	38,6	54,3	51,5

Як свідчить таблиця, в менеджерів освіти ЕГ відбулися значні позитивні зміни щодо рівнів підготовленості до управління соціально-педагогічними проектами. Так, високого рівня досягли 35,4%, достатнього – 49,4%. На базовому залишилося 12,3%, на низькому – 2,9%. Щодо менеджерів освіти КГ, то на прикінцевому етапі у них також відбулися певні позитивні зміни під впливом навчання, але незначні. Так, високого рівня досягли 0,8%, достатнього – 9,1%. На базовому залишилося 38,6%, на низькому – 51,5%. Отже, позитивні зміни, що відбулися на прикінцевому етапі експерименту в ЕГ виявилися більш суттєвими, ніж у КГ.

Для перевірки статистичної значущості позитивних зрушень у процесі підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами була проведена статистична обробка отриманих на констатувальному й прикінцевому етапах кількісних результатів її оцінювання. Відтак, статистичний аналіз експериментальних даних підтвердив достовірність отриманих результатів та необхідність і достатність розробленої експериментальної моделі і методики підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами.

У **висновках** подано результати дослідження, основні з них такі.

У дисертації досліджено проблему підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами; розроблено і науково обґрунтовано експериментальну модель і методику підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами; визначено педагогічні умови, які забезпечують її ефективність та шляхи впровадження у навчально-виховний процес.

1. Менеджер освіти – це фахівець, професійна діяльність якого передбачає прийняття управлінських рішень у межах посадової компетенції, що спрямовані на ефективне функціонування і розвиток освітніх закладів. Професійно-управлінська діяльність менеджерів освіти – це процес забезпечення реалізації місії освітнього закладу та основних завдань його ефективного функціонування і розвитку. Соціально-педагогічний проект – це комплекс взаємопов'язаних, скоординованих контрольованих дій (робіт) зі встановленими термінами, витратами й параметрами виконання, які здійснюються індивідумом або організацією у соціальній та педагогічній галузях для створення певного продукту або послуги, вирішення специфічних завдань й успішного досягнення певних цілей, спрямованих на відповідне середовище.

2. Підготовленість менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами – результат підготовки, тобто засвоєння менеджерами освіти специфічних знань, умінь і навичок з управління соціально-педагогічними проектами.

3. На основі аналізу науково-теоретичних положень було розроблено структуру підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, яка складається з двох компонентів: функціонального і психологічного. Підготовленість менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами за функціональним компонентом визначається за критеріями: проектувально-технологічний (показники: знання інструментарію і процедур розробки соціально-педагогічного проекту; вміння визначати обмеження, стратегії і цілі соціально-педагогічних проектів, розробляти структурний план проекту, складати організаційну схему, визначати й описувати ролі у проекті, аналізувати оточення проекту, складати календарні плани; навички роботи з програмою MS Project і документацією проекту); економіко-правовий (показники: знання нормативно-правових вимог до проектної діяльності у соціально-педагогічній галузі; вміння аналізувати ефективність і результативність соціально-педагогічного проекту); організаційно-

функціональний (показники: знання видів, форм, моделей, організаційних структур проектної команди і специфіки їх функціонування під час реалізації соціально-педагогічних проектів; уміння управляти ресурсами і витратами соціально-педагогічних проектів; уміння приймати ефективні рішення з урахуванням цілей соціально-педагогічного проекту; вміння управляти просторово-часовою організацією діяльності проектної команди).

Підготовленість менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами за психологічним компонентом визначається за критерієм „соціально-особистісна взаємодія” (показники: знання загальних основ статусно-рольової поведінки і міжособистісної сумісності персоналу в командній роботі; обізнаність із методами адаптації і мотивації персоналу в проектній команді; вміння організувати й управляти комунікаціями в проектній команді).

4. На основі визначених компонентів, критеріїв і показників було схарактеризовано чотири рівні підготовленості менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами: високий, достатній, базовий і низький. Результати констатувального експерименту засвідчили, що більшість (55,2 % ЕГ і 54,3% КГ) менеджерів освіти мають низький рівень підготовленості до управління соціально-педагогічними проектами, тоді як високий рівень зазначеної підготовленості виявлено лише у 0,4% менеджерів освіти ЕГ і 0,4% КГ, достатній рівень – у 4,9 ЕГ і 5,1% КГ, базовий – у 39,5% ЕГ і 40,2% КГ менеджерів освіти.

5. У дослідженні були визначені педагогічні умови ефективної підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами, а саме: забезпечення розвитку професійно важливих якостей менеджерів освіти, спрямованих на ефективне здійснення ними управління соціально-педагогічними проектами; стимулювання позитивної мотивації менеджерів освіти до проектно-орієнтованого управління в галузі освіти; створення банку інформаційно-методичних ресурсів для забезпечення аудиторної і самостійної роботи менеджерів освіти.

6. На формуальному етапі було розроблено й експериментально апробовано модель і методику підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами. Модель передбачала такі етапи: інформаційно-когнітивний, репродуктивний, діяльнісно-креативний та аналітично-оцінювальний, для кожного з яких були визначені навчальні цілі, методи і форми їх реалізації. Проведена педагогічно-експериментальна перевірка ефективності запропонованої моделі підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами підтвердила доцільність запровадження елективного курсу „Основи управління соціально-педагогічними проектами”, навчального посібника, методичних матеріалів і тестових завдань.

7. Порівняння динаміки змін рівнів підготовленості на констатувальному і прикінцевому етапах дослідження засвідчило, що високий рівень підготовленості до управління соціально-педагогічними проектами виявили 35,4% менеджерів освіти ЕГ і 0,8% КГ, достатній – 49,4% ЕГ і

9,1% КГ. Зменшення кількості респондентів з базовим рівнем підготовленості до управління соціально-педагогічними проектами досягло 12,3% в ЕГ і 38,6% КГ; з низьким – 2,9% в ЕГ і 51,5% КГ.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами і не претендує на всебічне розкриття означеної проблеми. Перспективу подальшої роботи вбачаємо у вивченні психологічної готовності менеджерів освіти до здійснення проектної та управлінської діяльності.

Основні положення дисертаційного дослідження викладено в таких **публікаціях автора**:

1. Барбан М. М. Роль проектних технологій у роботі з іноземними студентами / М. М. Барбан // Наука і освіта. – Одеса, 2009. – №7. – С. 20-23.
2. Барбан М. М. Компетентність менеджера освіти в управлінні соціально-педагогічними проектами / М. М. Барбан // Вища освіта України. – 2009. – Дод. 4, том V (17). [Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”]. – С. 327-334.
3. Барбан М. М. Використання міжнародного досвіду підготовки менеджерів до управління проектами в Україні (досвід австрійських проектних менеджерів) / М. М. Барбан // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 2010. – Вип. 23. [Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи]. – С. 20-25.
4. Барбан М. М. Підготовка менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами як стрижневого компоненту професійно-управлінської діяльності сучасного менеджера освіти / М. М. Барбан // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – 2011. – Ч.1. – Вип. 32. – С. 172-178.
5. Барбан М. М. Результати педагогічного експерименту з підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами / М. М. Барбан // Наука і освіта. – Одеса, 2012. – №1. – С. 4-8.
6. Барбан М. М. Теоретичні засади підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами / М. М. Барбан // Педагогічний дискурс: зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. – Хмельницький: ХГПА, 2012. – Вип. 11. – С. 13-17.
7. Барбан М. М. Проект створення та розвитку програм адаптації іноземних студентів, які приїжджають на навчання в Україну: матеріали міжн. наук.-практ. конф. [“Управління проектами: стан та перспективи”], (16-18 вересня 2009 р.). – Миколаїв: НУК, 2009. – С. 89-90.
8. Барбан М. М. Розробка пакету проектів для реалізації державної політики України з підготовки іноземних громадян: міжн. наук.-практ. конф. [“Підготовка фахівців для іноземних країн у вищих навчальних закладах України: проблеми та перспективи розвитку”], (24-25 червня 2010 р.). – Одеса: ПНПУ, 2010. – С. 12-14.
9. Барбан М. М. Зарубіжні тенденції підвищення кваліфікації менеджерів, залучених до управлін-

ня проектами в галузі освіти: міжн. наук.-практ. студ. конф. [“Управління освітніми закладами: стан проблем, стратегії розвитку”], (29 жовтня 2010 р.). – Одеса: ПНПУ, 2010. – С. 31-33.

10. Барбан М. М. Концептуальні підходи щодо визначення сутності соціально-педагогічного проектування: всеукр. наук.-практ. конф. [“Педагогічне проектування як засіб становлення і розвитку ключових компетентностей суб’єктів освітнього простору”], (14-15 жовтня 2010 р.). – Запоріжжя: ТОВ “ЛПКС” ЛТД, 2010. – С. 15-19.

11. Барбан М. М. Проектно-орієнтоване навчання як основа інноваційної освіти менеджерів освіти: міжн. наук.-практ. конф. [“Сучасні інформаційні технології ефективного управління бізнесом”], (17 лютого 2011 р.). – Донецьк: ДонДУУ, 2011. – С. 142-145.

12. Барбан М. М. Підготовка менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами: наук. конф. проф.-викл. складу, студ. і аспір. [“Сучасні проблеми соціогуманітарних та фундаментальних наук”], (19 травня 2011 р.). – Одеса: Фенікс, 2011. – С. 98-100.

13. Барбан М. М. Наукові підходи і принципи підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами: наук.-практ. конф. [“Педагогіка та психологія: теорія та практика”], (23-24 березня 2012 р.). – Харків: Східноукраїнська організація “Центр педагогічних досліджень”, 2012. – С. 23-25.

14. Барбан М. М. Програма адаптації іноземних студентів до навчання в Україні: [методичні рекомендації для викладачів] / М. М. Барбан, О. А. Горчакова. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – 64 с.

15. Барбан М. М. Основи управління соціально-педагогічними проектами: [навчальний посібник] / М. М. Барбан, С. К. Хаджирадєва. – Одеса: ТОВ “Лерадрук”, 2011. – 197 с.

Анотація

Барбан М. М. Підготовка менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», МОНмолодьспорту України. – Одеса, 2012.

У дисертації вперше визначено сутність феномена „підготовленість менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами”, як результат підготовки, тобто засвоєння менеджерами освіти специфічних знань, умінь і навичок з управління соціально-педагогічними проектами. Визначено компоненти (функціональний, психологічний), критерії (проектувально-технологічний, економіко-правовий, організаційно-функціональний, „соціально-особистісна взаємодія”) з їх показниками, схарактеризовано рівні підготовленості менеджерів освіти до управління

соціально-педагогічними проектами (високий, достатній, базовий, низький); визначено, науково обґрунтовано та експериментально апробовано педагогічні умови (забезпечення розвитку професійно важливих якостей менеджерів освіти, спрямованих на ефективне здійснення ними управління соціально-педагогічними проектами; стимулювання позитивної мотивації менеджерів освіти до проектно-орієнтованого управління в галузі освіти; створення банку інформаційно-методичних ресурсів для забезпечення аудиторної і самостійної роботи менеджерів освіти), модель і методику підготовки менеджерів освіти до управління соціально-педагогічними проектами.

Ключові слова: менеджер освіти, управління, соціально-педагогічний проект, підготовленість.

Аннотация

Барбан М. М. Подготовка менеджеров образования к управлению социально-педагогическими проектами. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение «Южно-Украинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», МОН-молодёжьспорта Украины. – Одесса, 2012.

В диссертации теоретически обоснованы и апробированы экспериментальная модель и методика подготовки менеджеров образования к управлению социально-педагогическими проектами.

Впервые определена сущность феномена „подготовленность менеджеров образования к управлению социально-педагогическими проектами” как результат подготовки, т.е. усвоение менеджерами образования знаний, умений и навыков по управлению социально-педагогическими проектами. Менеджер образования – специалист, профессиональная деятельность которого предусматривает принятие управленческих решений в рамках должностной компетенции, которые направлены на эффективное функционирование и развитие образовательных учреждений. Социально-педагогический проект – комплекс взаимосвязанных, скоординированных, контролируемых действий (работ) с установленными сроками, затратами и параметрами выполнения, совершаемыми индивидуумом или организацией в социальной и педагогической сферах для создания определенного продукта или услуги, решения специфических заданий и успешного достижения определенных целей, направленных на соответствующее окружение.

Выявлены и охарактеризованы компоненты, критерии и показатели подготовленности менеджеров образования к управлению социально-педагогическими проектами. Подготовленность по функциональному компоненту определялась по критериям: проектировочно-технологический (показатели: знания инструментария и процедур разработки социально-педагогического проекта; умения определять ограничения, стратегии и цели социально-педагогических проектов, разработа-

тывать структурный план проекта, составлять организационную схему, определять и описывать роли в проекте, анализировать окружение проекта, составлять календарные планы; навыки работы с программой MS Project и документацией проекта); экономико-правовой (показатели: знания нормативно-правовых требований к проектной деятельности в социально-педагогической сфере; умения анализировать эффективность и результативность социально-педагогического проекта); организационно-функциональный (показатели: знания видов, форм, моделей, организационных структур проектной команды и специфики их функционирования во время реализации социально-педагогических проектов; умения управлять ресурсами и затратами социально-педагогических проектов; умения принимать эффективные решения с учетом целей социально-педагогического проекта; умения управлять пространственно-временной организацией деятельности проектной команды). По психологическому компоненту – в соответствии с критерием «социально-личностное взаимодействие» (показатели: знания общих основ статусно-ролевого поведения и межличностной совместимости персонала в командной работе; знакомство с методами адаптации и мотивации персонала в проектной команде; умения организовывать и управлять коммуникациями в проектной команде).

Определены и охарактеризованы уровни подготовленности менеджеров образования к управлению социально-педагогическими проектами (высокий, достаточный, базовый, низкий).

Определены и научно обоснованы педагогические условия подготовки менеджеров образования к управлению социально-педагогическими проектами, а именно: обеспечение развития профессиональных качеств менеджеров образования, направленных на эффективное осуществление ими управления социально-педагогическими проектами; стимулирование позитивной мотивации менеджеров образования к проектно-ориентированному управлению в сфере образования; создание банка информационно-методических ресурсов для обеспечения аудиторной и самостоятельной работы менеджеров образования.

Разработана и практически апробирована экспериментальная модель подготовки менеджеров образования к управлению социально-педагогическими проектами с этапами: информационно-когнитивный, репродуктивный, деятельностно-креативный и аналитически-оценочный. Результаты сравнительного анализа подготовки менеджеров образования к управлению социально-педагогическими проектами засвидетельствовали значительные положительные изменения у слушателей экспериментальных групп, что позволило сделать вывод об эффективности внедрения предложенной экспериментальной модели и методики.

Ключевые слова: менеджер образования, управление, социально-педагогический проект, подготовленность.

Annotation

Barban M. M. Educational Managers' Training for Social and Pedagogical Projects Management.

– **Manuscript.**

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies. Speciality 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – State Institution “South-Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinskiy”, Ministry of Education, Science, Youth and Sports of Ukraine. – Odessa, 2012.

This thesis deals with the problem of educational managers’ training for social and pedagogical projects management. The essence of the phenomenon “educational managers’ training for social and pedagogical projects management” has been revealed as result of training that achieves in process of educational educative purposely adopt knowledge, skills and practice and expressed in preparedness to make certain acts or activity. There are components (functional and psychological), criteria (project-technological, economic-legal, functional-organizing and “social-individual interaction”) and its rates of educational managers’ preparedness to social and pedagogical projects management were revealed and described in thesis. Also, standards of educational managers’ preparedness to social and pedagogical projects management (high, good, basic, bad) was defined and characterized. Pedagogical conditions (educational managers’ professional qualities development providing, which directed at effective social and pedagogical projects management; educational managers’ availability of positive motivation to project-oriented management in education field; bank of information-methodological resources development for supplying auditorium and individual work of educational managers), model and methodology of educational managers’ training for social and pedagogical projects management are specified, scientific substantiated and experimental probated.

Key words: educational manager, management, social and pedagogical projects, preparedness.